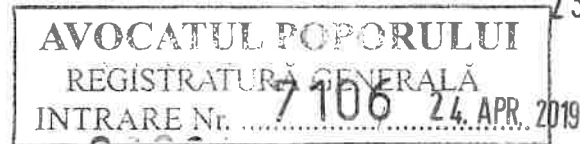

Nr. 8/89076/2017 din04.2019

23. APR. 2019

Către: Avocatul Poporului,

Domnul Victor Ciorbea

Ref: adresa nr. 5155/2017 privind recomandările formulate Administrației Naționale a Penitenciarelor și răspunsul acesteia, cu referire la consacrarea dreptul persoanei private de libertate de a participa la înhumarea rudelor apropiate, respectiv consilierea psihologică a deținuților

Stimate Domnule Avocat al Poporului,

În ceea ce privește **Recomandarea nr. 1**, referitoare la completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, prin reglementarea unui **drept al persoanelor condamnate de a primi permisiunea ieșirii din penitenciar în cazul decesului unui membru al familiei, se impun o serie de precizări:**

Dispozițiile legale privind permisiunea ieșirii din penitenciar în cazul decesului unui membru al familiei a fost prevăzută în Lege^[1] tocmai pentru a răspunde cerinței Regulii nr. 24 pct. 7 din Recomandarea Comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile Penitenciare Europene, Rec (2006)2 prin care se arată: „7. Ori de câte ori este posibil, deținutul trebuie să fie autorizat să părăsească penitenciarul fie sub escortă, fie liber, pentru a vizita o rudă bolnavă, pentru a participa la o înmormântare sau pentru alte motive umanitare.”

După cum se poate observa din textul recomandării, ea este prevăzută ca posibilitate și nu are un caracter obligatoriu.

În practică, pot exista o serie de situații când poate să nu fie posibilă acordarea acestei învoiri, apreciindu-se în funcție de fiecare caz în parte.

[1] „Art. 99. **Permisiunea de ieșire din penitenciar**

(1) Permisiunea de ieșire din penitenciar poate fi acordată, în condițiile art. 98, în următoarele cazuri: (...)
e) participarea persoanei condamnate la înhumarea soțului sau soției, unui copil, părinte, frate sau soră ori bunic sau bunică. (...)

(5) Permisiunea de ieșire din penitenciar, pentru cazul prevăzut la alin. (1) lit. e), poate fi acordată, pe o durată de cel mult 5 zile, tuturor persoanelor condamnate, cu excepția celor care execută pedeapsa privativă de libertate în regim de maximă siguranță, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 98 alin. (1).

(6) Solicitarea pentru ieșirea din penitenciar va fi însoțită de precizarea, de către deținut, a locului unde urmează să se deplaseze, a itinerarului urmat, precum și a mijloacelor financiare de care dispune pe durata permisiunii de ieșire din penitenciar.”

De altfel, și prin raportare la jurisprudența CEDO (a se vedea, cu titlu de exemplu *Kanlas împotriva României*), se poate observa că aceasta nu recunoaște un drept la ieșirea din penitenciar pentru motivul înhumării unui membru de familie sau a unei persoane apropiate, ci reamintește necesitatea analizei de proporționalitate care trebuie efectuată de la caz la caz prin raportare la situația concretă.

Mai mult, se poate observa că nu legea (nici cea primară, nici cea secundară) este cea care impune prezentarea de către persoana deținută a dovezilor stării de fapt invocate, impunându-se, legal, numai prezentarea unei dovezi - cum este firesc. Prin urmare, dacă persoana deținută are posibilitatea prezentării unui document o poate atașa solicitării de ieșire din penitenciare, dacă nu, aceasta poate menționa acest aspect administrației penitenciare cu solicitarea de a se obține instituțional acest document. Reiterăm faptul că transformarea posibilității de a ieși din penitenciar dintr-o recompensă într-un drept conturează un standard intern mai ridicat decât cel convențional sau cel stabilit, așa cum arătăm, prin standardele Consiliului Europei, prin raportare inclusiv la interesul public, constând în protejarea ordinii publice, existând riscul punerii în libertate - chiar dacă pentru un termen de câteva zile - a unor persoane deosebit de periculoase (spre exemplu cele incluse în categoria persoanelor care prezintă un risc pentru siguranța penitenciarului), cu consecințe concrete asupra siguranței sociale.

În concluzie, văzând argumentele enumerate împotriva adoptării unei propuneri de amendare a legislației în sensul acordării acestei învoiri în mod obligatoriu, aceasta trebuie să facă obiectul unei ample analize, cu toate argumentele pro și contra, prin raportare la interesul public.

În ceea ce privește **Recomandarea nr. 3**, referitoare la consilierea psihologică a persoanelor condamnate, se susțin afirmațiile Administrației Naționale a Penitenciarelor care iterează că **demersul de consiliere psihologică nu este o intervenție ce poate fi stabilită ca obligatorie în anumite situații, ci un demers semistructurat, a cărui oportunitate este stabilită exclusiv de psiholog**, fiind consecutiv identificării unei nevoi. În cazul decesului unui membru al familiei, abordarea ca „situație de criză” din perspectivă psihologică, respectiv conduita de urmat este stabilită de psiholog, în funcțiile de resursele personale și capacitatea de adaptare a fiecărui individ.

În ceea ce privește **Recomandarea nr. 5**, prin care se avea în vedere derularea de programe specifice adresate deținuților identificați ca aparținând categoriilor persoanelor cu risc de suicid, răspunsul inițial a fost că includerea în program se face de către psiholog, nu de către persoana privată de libertate sau terți, iar intervenția recomandată este cea **individuală**, întrucât **un grup de persoane cu acest risc reprezintă în sine un risc major** în ceea ce privește **decompensarea acestora**.

Acest răspuns se susține, neputând fi contrazis eventual decât printr-o analiză psihologică iar nu juridică, iar pe parcursul intervalului scurs au fost derulate în Penitenciarul Rahova activități individuale în care au fost incluse persoane private de libertate cu risc suicidar și foste consumatoare de droguri, precum și programe de grup destinate foștilor consumatori de droguri.

Strategia de reducere a comportamentelor agresive și planul de implementare constituie demersuri ce completează și ghidează specialiștii din penitenciare în ceea ce privește gestionarea acestui tip de comportament (evaluare multidisciplinară, intervenție

psihologică/medicală/socială, monitorizare, colaborarea specialiștilor din sectoarele de activitate implicate, atribuțiile specialiștilor etc.). Comisia de monitorizare a modului de implementare a Strategiei are în vedere inclusiv situația Penitenciarului București-Rahova, mai ales prin prisma modului de administrare a al tratamentului pentru deținuții cunoscuți cu afecțiuni psihice și al lipsei de comunicare între unitățile penitenciare la transferul deținuților cu afecțiuni psihice.

În ceea ce privește **Recomandarea nr. 8**, care vizează data achiziționării, numărul instrumentelor achiziționate pentru fiecare unitate, unitățile și numărul psihologilor cu drept, respectiv licență de a le folosi, constatăm că problema depășește, de asemenea, sfera juridicului.

La depunerea în penitenciar, toate persoanele private de libertate fără excepție, sunt evaluate din perspectivă multidisciplinară (educațională, psihologică și socială), evaluarea fiind realizată în baza instrumentelor standard de evaluare a activității deținuților (prevăzute de Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal) și puse la dispoziție prin Direcția de Reintegrare Socială. În completarea acestora, raportat la nevoile identificate, psihologul poate utiliza și alte instrumente psihologice.

Aceste instrumente standard de evaluare a căror utilizare este obligatorie conțin itemi specifici identificării riscului de suicid. De asemenea, toate penitenciarele dețin teste achiziționate de către Administrația Națională a Penitenciarelor sau de către unitățile penitenciare (pentru testele achiziționate de către Administrație au fost organizate cursuri de formare specifice a care au participat psihologi din toate penitenciarele). Testele ce pot fi aplicate, tipul acestora, modalitatea de utilizare și licențiere, modalitatea de obținere a competențelor de către psihologi, treptele de avizare a acestora (în sens larg - toate aspectele care țin de exercitarea profesiei de psiholog) sunt reglementate de către Colegiul Psihologilor din România prin acte specifice.

Cu aleasă considerație

Prof. univ. dr. Tudorel TOADER

Ministrul Justiției